

Alındı: 26 Mayıs 2020 - Düzeltildi: 9 Aralık 2020 - Kabul Edildi: 24 Aralık 2020 - Yayımlandı: 30 Aralık 2020

Kaynakça Bilgisi: Başar, B., Gönül, A. ve Demir, M. K. (2020). Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin yapılan tezlerin değerlendirilmesi, *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 220–237.

Citation Information: Başar, B., Gönül, A., & Demir, M. K. (2020). Evaluation of the theses related to the teaching practice course, *Ihlara Journal of Educational Research*, 5(2), 220–237.

ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİNE İLİŞKİN YAPILAN TEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Begüm BAŞAR¹ , Almina GÖNÜL² , Mehmet Kaan DEMİR³

<https://doi.org/10.47479/ihead.742796>

Öz

Araştırmanın amacı, Türkiye’de Öğretmenlik Uygulaması dersi üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin çeşitli kriterlere göre değerlendirmesini yapmaktır. Lisansüstü tezlere Yükseköğretim Kurulu web sayfasından tez tarama kısmına “Öğretmenlik Uygulaması” yazılarak ulaşılmıştır. Çalışmada bu şekilde ulaşılan 1997-2020 yılları arasında yazılmış ve yayımlanma izni bulunan 59 tez içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Veriler SPSS ile frekans ve yüzde tekniği kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çoğunluğu yüksek lisans tezi olan çalışmaların daha çok kadın araştırmacılarla gerçekleştirildiği, incelenen tezlere daha çok erkek öğretim üyelerince danışmanlık yapıldığı, profesör doktor öğretim üyelerinin diğerlerine göre daha çok tez danışmanlığı yaptığı, özellikle üniversiteler bazında Gazi, ODTÜ ve Anadolu üniversitesinde ve bu sayede İç Anadolu bölgesinde öğretmenlik uygulaması konusunun daha çok çalışıldığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca tezlerin yapıldığı yıllara bakıldığında 2014-2016 yılları arasında daha fazla tez yapıldığı, tez jürilerinin 3 kişilik olmasının daha çok tercih edildiği, 151-200 arası sayfa sayısı ve 11-15 arası kelime sayısından oluşan başlıkların tercih edildiği, alt problem olarak da 0-5 arası alt probleme sahip tezlerin daha çok olduğu ve daha çok öğretmen aday görüşü alma şeklinde betimsel yöntem ile tarama modeliyle yapılan çalışmalar olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır. İncelenen tezlerde uygulama okullarındaki öğrencilerin, okul yöneticilerinin ve uygulama okul koordinatörünün araştırmaya çok fazla dâhil edilmediği fark edilmiştir. Bu sebeple, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yapılan tezlerde daha fazla (ilkokul, ortaokul ve lise) öğrenci, okul yöneticisi ve uygulama okul koordinatörü görüşüne yer verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik uygulaması; lisansüstü eğitim; tez değerlendirme.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye, begumbasar00@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7691-7737>

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye, alminagonul@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7577-9106>

³ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Çanakkale, Türkiye, mkdemir2000@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0001-8797-0410>

EVALUATION OF THE THESES RELATED TO THE TEACHING PRACTICE COURSE

Abstract

The aim of this study is to evaluate the graduate theses written on Teaching Practice courses in Turkey, according to various criteria. Theses were accessed through the "National Thesis Center" on the website of the Council of Higher Education. The data of this study were collected by using qualitative approaches and document analysis was used in the study. Content analysis was performed on the data of the study. A total of 59 studies were examined with the content analysis method. The vast majority of the data were obtained from theses that were written between 1990 and 2019 and that had permission to be published at the National Thesis Center. The data obtained were analyzed in SPSS package program and frequency and percentage techniques were used. According to the results of the analysis; it is seen that most of the theses on the Teaching Practice course are master's theses, made mostly by female researchers, conducted with thesis advisors who are male lecturers and professor doctors and theses on this subject were made mostly at the universities of Central Anatolia Region and Gazi, METU and Anadolu University rank first among the universities. Some other results are that they are theses mostly with the survey model and the descriptive method in the form of getting teacher candidates' opinions. Also, between 2014 and 2016, there was a concentration in theses in the field of life science, thesis juries were generally composed of 3 members, thesis titles were between 11-15 words, theses were mostly between 151-200 pages, and the number of sub-problems was 0-5. In the theses examined, it was noticed that the students in the application schools, the school administrators and the application school coordinator were not included in the research. For this reason, more (primary, secondary and high school) students, school administrators and application school coordinator opinions should be included in the theses about teaching practice.

Keywords: Teaching practice; graduate education; thesis evaluation

GİRİŞ

Eğitim sisteminde gerçekleştirilecek her türlü ileriye dönük, olumlu düzenlenme ve değişimin doğrudan doğruya "öğretmen" faktörüne ve "onun niteliklerine" bağlı bulunduğu gerçeğini göremediğimiz müddetçe eğitimde başarıya ulaşabilmemiz çok güçtür (Yılman, 1992). Ülkemizde gereksiz gündemlerden sıyrıldığında en çok tartışılan konuların başında eğitimin niteliği gelir. Eğitimin niteliğini etkileyen birçok değişken olmakla birlikte belki de en önemli unsur öğretmendir. Dolayısıyla iyi öğretmen yetiştirme ülkenin de geleceğini etkileyen önemli bir husustur. Öğretmen adaylarının fakülteye seçimi, fakültede yetişmesi ve mesleğe atılması süreçlerinde yaşanacak aksaklık, eksiklik veya hatalar domino taşı gibi uzun vadede ülkenin kaderini etkileyecek bir husustur.

Öğretmen eğitimi konusu, tarihi süreç içinde ele alındığında güncelliğini önemli ölçüde koruyan ve neredeyse toplumun tamamına yakınına doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren bir konudur (Güngör, 2018). Nitelikli öğretmen yetiştirme sürecinde kuşkusuz en önemli rol ve sorumluluklar öğretmen yetiştirme programlarına düşmektedir. Okullardaki eğitim kalitesi ise öğretmenlerin lisans eğitimleriyle, dolayısıyla da bu eğitim sürecinde karşılaştıkları derslerle yakından ilişkilidir. Bu derslerden birisi de "Öğretmenlik Uygulaması" dersidir. Öğretmen adayları için mesleklerinin inceliklerini öğrenme ve ustalaşmaya başlamak için uygulama okullarının yeri vazgeçilmezdir.

Kiraz'ın (2003: 12-13) aktarımına göre öğretmen adaylarının uygulama yapma gerekliliği de yeni bir yaklaşım değildir, bu süreçte deneyimli olandan yardım alınması gerektiği düşüncesi 1900'lü yılların başına kadar gitmektedir. Türkiye'de öğretmen yetiştirme tarihi incelendiğinde özellikle uzun bir sürecin ilkokula öğretmen yetiştirme çabası olarak değerlendirilmesi gerektiği ortadadır. Çünkü cumhuriyetin öncesinde ve ilk yıllarında halkın çoğunun köylerde yaşıyor olması ve köylerin de büyük ölçüde okulsuz olmaları bu çabayı zorunlu kılmıştır. Bu açıdan bakıldığında da öğretmen olarak

yetiştirilmeye çalışılan gençlerin uygulama içerikli derslerinin de olduğu dikkat çekmektedir. Eski'nin (1992: 345-346) çeşitli kaynaklardan aktardığına göre Darülmualimin-i İptidaiye'de "Tatbikat" dersi vardır. Aynı okulların 1924 programında "Usul-i Tedris ve Tatbikat" dersi yer almıştır. İlköğretmen Okullarının 1937-1938 yıllarındaki programında ise; "Tedris Usulu ve Tatbikat" dersinin olduğu görülmektedir. Köy Enstitülerinin 1943 programında "Öğretim Metodu ve Tatbikat" dersi, 1947 programında; "Özel Öğretim Metodu ve Uygulama" dersi vardır. Köy Enstitüleri kapatılıp, İlköğretmen Okuluna dönüştürülmesinden sonra bu okullara "Öğretim Metodu ve Uygulama" dersi konmuştur. Adaylar çevredeki okullara giderek ders etkinliklerine katılmış, altıncı sınıfta iki ay için köy ilkokullarında (birleştirilmiş sınıflı) uygulama çalışmaları yapmışlar ve bu süreçte ilk hafta ders dinleyip gözlem yapan öğrenciler ünite çalışmalarının tüm basamaklarına katılmış, günlük-ünite ve yıllık planlar yapıp öğretmenlerle planları tartıştıktan sonra uygulamış, uygulama sonrası da değerlendirmelerini yapmışlardır. Şehir ilkokullarında da uygulamalar yapılmıştır. İlkokul öğretmeni yetiştiren Eğitim Enstitülerinin 1982 yılından itibaren Eğitim Yüksekokulu adını alarak üniversitelere bağlanması sonrası 1990 yılına ait Eğitim Yüksekokullarının Öğretim Programına göre YÖK tarafından Eğitim Yüksekokullarına gönderilen ders dağıtımında; "Gözlem", "Uygulama", "Staj Çalışmaları" ve "Uygulama Semineri" adlarıyla dersler yer almıştır.

1992 yılından itibaren ise eğitim yüksekokulları eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür. Özçelik' in (2012: 516) aktardığına göre 1994-1998 arasında YÖK-Dünya Bankası işbirliğiyle Milli Eğitimi Geliştirme Projesi doğrultusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. 1998' de YÖK eğitim fakültelerini yeniden yapılandırırken Fakülte-Okul İşbirliği programı başlatmıştır. İngiltere, ABD gibi ülkelere ait öğretmen yetiştirme programları incelenip fakültelerin lisans programlarında değişiklikler yapılmış, "Okul Deneyimi I", "Okul Deneyimi II" ve "Öğretmenlik Uygulaması" dersleriyle öğretmen adaylarının okullardaki çalışmaları yeniden düzenlenmiştir.

Nakpodi' da (2011) öğretmenlik uygulamalarını öğretmen adayları için mesleki açıdan bir dönüm noktası olarak değerlendirmekte ve öğretmenlik uygulamalarının adaylara mesleki deneyim, bilgi ve eğitim anlamında oldukça önemli katkıları olduğunu iddia etmektedir (akt. Atmış, 2013, s. 51-52). Fakülte, il/ilçe milli eğitim müdürlüğü ve uygulama okulları tarafından Okul uygulama çalışmalarının işbirliği içinde yürütülmesi için; YÖK ile MEB arasında bir 'protokol' imzalamış ve bir 'yönerge' ile uygulamanın nasıl gerçekleştirileceği düzenlenmiştir (MEB, 1998). Eğitim Fakülteleri'nde 'Öğretmenlik Uygulaması' dersini alan öğretmen adayları seçilmiş uygulama okullarına haftada altı saat süreyle devam ederler. Öğretmen adayları, yaptıkları uygulamaları tartışmak amacıyla öğretim elemanı tarafından fakültede yürütülen ve 'Öğretmenlik Uygulaması' dersinin haftada iki saatlik kuramsal kısmına katılırlar (Fakülte Okul İşbirliği, 1998).

YÖK, 2018 yılında 25 öğretmenlik lisans programlarında değişikliğe gitmiş ve 2018-2019 öğretim yılından itibaren uygulamaya başlamıştır. Bu değişiklik ile "Okul Deneyimi" dersi kaldırılırken 7. Yarıyılta "Öğretmenlik Uygulaması I" ve sekizinci yarıyılta "Öğretmenlik Uygulaması II" dersleri varlığını sürdürmüştür (YÖK, 2018). Bu durum da öğretmen olacak gençlerin okul deneyimi edinmeden yeterli gözlem sürecine katılmadan son sınıfta uygulamaya başlaması anlamına gelmektedir ki tartışılması gereken bir durumdur ve Türkiye'nin öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmenlik uygulaması derslerini daha önemli hale getirmiştir. Öğretmen yetiştirme programlarında yeterince tartışılmadan, ilgili paydaşların görüşleri alınmadan, pilot uygulama yapılmaksızın gerçekleştirilen plansız değişiklikler, öğretmenlerin niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Dursun ve Kuzu' ya (2008: 175) göre öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisine yönelik aldıkları derslerde kazandıkları kuramsal bilgileri bu öğretmenlik uygulaması dersi ile gerçek

ortamlarda deneme fırsatı bulurlar. Bu anlamda bu ders mesleğe başlamadan önce eksikliklerini tamamlama ve mesleğe hazırlama adına büyük bir fırsattır. Şahin ve Özkılıç'ın (2005) aktardığına göre bu derslerle öğretmen adayları fakültede öğrendikleri yöntem ve teknikleri hayata geçirme fırsatını bulup kendilerini değerlendirmeyi öğrenir, gerçek sınıf ortamında deneyim kazanır, danışmanlarının ve rehber öğretmenlerinin eleştirileriyle iyi ve kötü yönlerini görüp eksikliklerini giderme fırsatını bulurlar (Cabaroğlu 1994). Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmenlik mesleğine hazırlanma sürecinde kuram ve uygulama arasında bir köprü olarak kabul edilir (Smith ve Lev- Ari, 2005).

Dursun ve Kuzu'nun da (2008: 161-162) ifade ettiği gibi bu ders ile öğretmen adayları hizmet öncesinde son gerçek sınavlarından geçerken gerek dersin yapısından gerekse uygulama yapılan okuldan kaynaklanan çeşitli problemler dersin amaçlarını engelleyebilmektedir. Bu problemler en son aşamada öğretmenlik mesleğine ilişkin olumsuz tutum geliştirilmesine de de neden olabilir. Öğretmen adaylarına son derece olumlu deneyimler edinmelerini sağlayan uygulama derslerinin giderek öneminin arttığı ve yeni bir uzmanlık alanı olarak geliştiği düşünülürse bu derslerin çeşitli yönleriyle incelenmesi ve gereksinimlerin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir (Alkan ve Hacıoğlu, 1995). Bu açıdan bakıldığında ülkemizde öğretmenlik uygulamasını temel alan birçok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada araştırmalar incelenerek, yeni araştırma yapacaklara bir ışık verme çabası ön plana alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Yapılan literatür taraması sonucunda, "Öğretmenlik Uygulaması" dersine ilişkin Türkiye'de yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir meta-analiz çalışmasının yapılmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın amacı, Öğretmenlik Uygulaması dersine ilişkin olan lisansüstü tezlerinin belirli kriterlere göre analizini yapmaktır. Araştırmada ilgili tezlerin şu değişkenlere göre durumu incelenmeye çalışılmıştır: çalışmanın lisansüstü derecesi (yüksek lisans - doktora tezi), yazar cinsiyeti, danışman cinsiyeti, danışman unvanı, üniversitenin coğrafi bölgesi, Tezin yapıldığı üniversite, enstitü ve yılı, savunmaya katılan jüri sayısı ve unvanları, tezin başlığının kaç kelimededen oluştuğu, kaç sayfa olduğu, alt problem/amaç sayısı, kullanılan yöntem, teknik ve model dağılımı, tematik konu dağılımı, örneklem büyüklüğü, varılan sonuç sayısı, verilen öneri sayısı ve kullanılan kaynak sayısına göre değerlendirilme yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Gerçekleştirilen araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir ve veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma konusu olan tezlere Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) web sayfasından "Ulusal Tez Merkezi" aracılığıyla ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler çeşitli kriterler açısından içerik analizine tabi tutulmuş ve ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Verilen Toplanması

Bu araştırmada incelenen tezler, YÖK'ün tez tarama sayfasına "Öğretmenlik Uygulaması" anahtar kelimeleri yazıldığında çıkan ve yayınlanma izni olanlar tezlerdir. Bu tarama işleminden 1990 ve 2019 yılları arasında yayımlanan 73 lisansüstü çalışmasının 59'unun yayımlanma izni olduğundan araştırmaya bunlar dâhil edilmiş ve incelenmiştir.

Verilerin Analizi

SPSS paket programı yardımıyla incelenen lisansüstü tezlerinin verileri analiz edilmeye çalışılmış ve bulgular alt problemlere göre tablolandırılmış, yorumlanmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bulgular, araştırmada ele alınan alt problemlerin sırasına uygun olarak tablolar ile düzenlenmiştir.

Tablo 1. Tezlerin Lisansüstü Derecesine Göre Durumu

Lisansüstü Derecesi	f	%
Yüksek Lisans	45	76,3
Doktora	14	23,7

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması ile ilgili yazılan tezlerde yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden fazla olduğu görülmektedir. Bu tezlerin %76,3'ünü yüksek lisans tezleri, %23,7'sini doktora tezleri oluşturmaktadır. Bu farkın yüksek lisans lehine olmasının sebebi olarak; ülkemizdeki üniversitelerde, doktora programlarının yüksek lisans programlarından daha az olması gösterilebilir.

Tablo 2. Tez Yazarı Cinsiyetine Açısından Durum

Cinsiyet	f	%
Kadın	36	61,0
Erkek	23	39,0
TOPLAM	59	100

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması ile ilgili çalışma yapan kadın araştırmacı sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmada incelenen lisansüstü tezlerin; %61'inin kadınlar tarafından, %39'unun da erkekler tarafından yazıldığı belirlenmiştir. Bu durum, yüksek lisans ve doktora programlarında kadın öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısından daha fazla olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 3. Tez Danışmanı Cinsiyeti Açısından Durum

Cinsiyet	f	%
Kadın	28	46,7
Erkek	32	53,3
TOPLAM	60	100

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması ile ilgili lisansüstü çalışmalarda daha çok erkek öğretim üyelerinin danışmanlık yaptığı görülmektedir. Tez danışmanlarının %46,7'si kadın, %53,3'ü de erkektir. Bu durum, erkek danışmanların öğretmenlik uygulamasını içeren çalışmalara ağırlık vermelerinden veya ülkemizdeki erkek akademisyen sayısının kadın akademisyen sayısından fazla oluşundan kaynaklanabilir. Ayrıca, Tablo 3 ve Tablo 4 incelendiğinde; çalışmada incelenen tez sayısının 59, tez danışman sayısının 60 olduğu görülmektedir. Bunun sebebi çalışmalar arasında iki danışmanlı ortak bir tezin bulunmasıdır. Çalışma, Marmara Üniversitesi'nde 2013 yılında yapılmış bir yüksek lisans tezidir. Bu durum nadir karşılaşılan bir çalışma şekli olduğundan dikkat çekmektedir.

Tablo 4. Tez Danışmanı Unvanı Açısından Durum

Unvan	f	%
Profesör doktor	26	43,3
Doçent doktor	14	23,3
Doktora öğretim üyesi	19	31,7
Doktor	1	1,7
TOPLAM	60	100

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması ile ilgili yazılan tezlere, öğretim elemanlarından en çok profesör doktor unvanına sahip olanların danışmanlık yaptığı görülmektedir. Tez danışmanlarının %43,3' ü profesör doktor, %23,3 'ü doçent doktor, %31,7'si doktora öğretim üyesi ve %1,7'si doktor unvanına sahiptir. Eğitim fakültelerinde yetişen öğretmen adayları için gerçekleştirilen öğretmenlik uygulaması dersleri mesleğe hazırlık açısından büyük öneme sahiptir. Bu sebeple öğretmenlik uygulamasını konu edinen çalışmalarda danışmanlığı, alanında uzman olan profesör doktor unvanına sahip öğretim üyelerinin yapması öğretmenlik uygulamasının niteliğinin gelişmesi adına büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Tablo 5. Üniversitenin Coğrafi Bölgesi Açısından Durum

Coğrafi Bölge	f	%
İç Anadolu	23	39,0
Marmara	13	22,0
Akdeniz	7	11,9
Doğu Anadolu	6	10,2
Karadeniz	6	10,2
Ege	2	3,4
Güney Doğu Anadolu	1	1,7
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	1	1,7
TOPLAM	59	100

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tezlerin %37,3 oranıyla en çok İç Anadolu Bölgesi' nde bulunan üniversitelerde yapıldığı görülmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan üniversite sayısının diğer bölgelere göre daha fazla olması ve bunun doğrudan yüksek lisans ve doktora program sayısını etkilemesi yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak İç Anadolu Bölgesi'nde toplanmasının sebebi olabilir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde diğer coğrafi bölgelere dağılımın sırasıyla Marmara Bölgesi (%23,7), Akdeniz Bölgesi (%11,9), Karadeniz Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi (%10,2), Ege Bölgesi (%3,4) ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nin (%1,7) oluşturduğu görülmektedir. Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde il sayısının az olması bölgede bulunan üniversite sayısını etkilemektedir. Bu durum Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde yapılan çalışmaların az olmasının sebebi olabilir. Ayrıca, bölgelerimiz dışında kalan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' nde %1,7 oranında konuyla ilgili tez çalışması yapıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Tezin Yapıldığı Üniversitelere Göre Durum

Üniversite	f	%
Gazi	5	8,5
Atatürk	3	5,1
Hacettepe	3	5,1
Selçuk	2	3,4
Uludağ	2	3,4
Marmara	3	5,1
Ankara	1	1,7
Yüzüncü Yıl	1	1,7
Ege	2	3,4
Kırıkkale	1	1,7
Çanakkale Onsekiz Mart	1	1,7
Fırat	2	3,4
Mehmet Akif Ersoy	1	1,7

Ondokuz Mayıs	2	3,4
Balıkesir	1	1,7
Karadeniz Teknik	2	3,4
Anadolu	5	8,5
Kilis 7 Aralık	1	1,7
KKTC Yakın Doğu	1	1,7
Fatih	1	1,7
Giresun	2	3,4
Çukurova	3	5,1
Erciyes	1	1,7
Akdeniz	1	1,7
İstanbul	2	3,4
Boğaziçi	2	3,4
Orta Doğu Teknik	5	8,5
Yeditepe	1	1,7
Çağ	1	1,7
Sütçü İmam	1	1,7
TOPLAM	59	100

Tablo 5 ve 6 birlikte incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tezlerin üniversitelere dağılımında ilk sırayı %8,5 oranıyla; 3 yüksek lisans ve 2 doktora teziyle Gazi Üniversitesi, 1 yüksek lisans ve 4 doktora teziyle Anadolu Üniversitesi, 4 yüksek lisans ve 1 doktora teziyle Orta Doğu Teknik Üniversitesi oluşturmaktadır. Bu üniversiteler toplamda 15 yüksek lisans ve doktora tezi sunmuşlar ve yaptıkları çalışmalarla İç Anadolu Bölgesi'ni ilk sıraya taşımışlardır. Bu üç üniversitenin ilk sırada bulunması, üniversitelerin kuruluş yıllarının daha eskiye dayanması ve enstitülerinin kuruluşunun da daha eski olmasından kaynaklanabilir. İç Anadolu Bölgesi'nde öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tez yazılan üniversiteler (Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden sonra) sırasıyla; 3 yüksek lisans teziyle Hacettepe Üniversitesi, 2 yüksek lisans teziyle Selçuk Üniversitesi, 1'er yüksek lisans teziyle Ankara Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi takip etmiştir.

Tablo 5'e göre, İç Anadolu Bölgesi'ni, toplamda 13 tez ile Marmara Bölgesi takip etmektedir. Tablo 6'ya göre, Marmara Bölgesi'nde öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tez yazılan üniversiteler sırasıyla; 2 yüksek lisans ve 1 doktora teziyle Marmara Üniversitesi, 2'şer yüksek lisans teziyle Uludağ Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi ve 1 yüksek lisans ve 1 doktora teziyle İstanbul Üniversitesi, 1'er yüksek lisans teziyle Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi ve Fatih Üniversitesi takip etmektedir.

Tablo 5'e göre, üçüncü sırada toplamda 7 tez ile Akdeniz Bölgesi bulunmaktadır. Tablo 6'ya göre, Akdeniz Bölgesi'nde öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tez yazılan üniversiteler sırasıyla; 3 doktora teziyle Çukurova Üniversitesi, 1'er yüksek lisans teziyle Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sütçü İmam Üniversitesi, Çağ Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi bulunmaktadır.

Tablo 5'e göre, Karadeniz Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi toplamda 6'şar tez çalışmasıyla aynı sırada bulunmaktadır. Tablo 6'ya göre, Karadeniz Bölgesi'nde öğretmenlik uygulamasıyla ilgili her üniversiteden 2'şer tane yüksek lisans tezi yazılmıştır. Tez çalışması yapan üniversiteler Karadeniz Teknik Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi'dir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tez yazılan üniversiteler sırasıyla; 2 yüksek lisans ve 1

doktora teziyle Atatürk Üniversitesi, 1 yüksek lisans ve 1 doktora teziyle Fırat Üniversitesi, 1 yüksek lisans teziyle Yüzüncü Yıl Üniversitesi oluşturmaktadır.

Tablo 5'e göre, Ege Bölgesi toplamda 2 teze bölgeler arasında beşinci sırada yer almaktadır. Tablo 6'ya göre, Ege Bölgesi'nde öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tez çalışması yapan tek üniversite, 2 yüksek lisans teziyle Ege Üniversitesi'dir.

Tablo 5'e göre, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili en az tez yazılan bölge Güney Doğu Anadolu Bölgesi'dir. Tablo 6'ya göre, Bu bölgedeki Kilis 7 Aralık Üniversitesi 1 yüksek lisans tezi yayımlamıştır. Ayrıca, bölgelerimiz dışında olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan Yakın Doğu üniversitesi 1 yüksek lisans tezi yayımlamıştır.

Tablo 7. Tezin Yapıldığı Enstitülere Göre Durum

Enstitü	f	%
Eğitim Bil. Ens.	(20 yüksek lisans + 7 doktora) 27	45,8
Sosyal Bil. Ens.	(22 yüksek lisans + 7 doktora) 29	49,2
Fen Bil. Ens.	(2 yüksek lisans) 2	3,4
Sağlık Bil. Ens.	(1 yüksek lisans) 1	1,7
TOPLAM	(45 yüksek lisans + 14 doktora) 59	100

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tezlerin %45,8'ini oluşturan Sosyal Bilimler Enstitüsünün, enstitüler arasında ilk sırada olduğu görülmektedir. Öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yüksek lisans ve doktora programlarında yazılan tezlerin, enstitülere göre dağılımına bakıldığında; 29 teze Sosyal Bilimler Enstitüsü, 27 teze Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2 teze Fen Bilimleri Enstitüsü ve 1 teze Sağlık Bilimleri Enstitüsü şeklinde sıralandığı görülmektedir. Enstitüler arasında en fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde bulunmasının nedeni; Eğitim Bilimleri Enstitüleri'nin daha geç kurulması ve bu yüzden de eğitimle ilgili bilim dallarının yıllarca Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde bulunmasıdır.

Tablo 8. Tezlerin Yapıldığı Yıllara Göre Durum

Yıl	f	%
1997	1	1,7
1998	1	1,7
2003	2	3,4
2004	4	6,8
2005	1	1,7
2006	3	5,1
2007	2	3,4
2008	1	1,7
2009	2	3,4
2010	3	5,1
2011	6	10,2
2012	4	6,8
2013	2	3,4
2014	6	10,2
2015	7	11,9
2016	5	8,5
2017	2	3,4
2018	3	5,1
2019	4	6,8
TOPLAM	59	100

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili tezlerin en çok 2015 yılında yazıldığı görülmektedir. 2015 yılında yazılan 7 tezin, Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak 3 yüksek lisans, 1 doktora tezi; Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak 2 yüksek lisans tezi; Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak 1 yüksek lisans tezi bulunmaktadır. 2011 ve 2014 yıllarında öğretmenlik uygulamasıyla ilgili 6'şar tezden toplamda 12 tez yazılmıştır. 2011 yılında yazılan tezlerin 4'ü yüksek lisans, 2'si doktora; 2014 yılında yazılan tezlerin 4'ü yüksek lisans 2'si doktora tezidir. 2016 yılında öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan 5 tezin, 4'ü yüksek lisans tezi ve 1'i doktora tezidir. Özellikle lisans programlarının değiştiği yıllarda da yapılan tez sayılarının görece olarak düşük olması konunun araştırmacıların tez konusu olarak ilgisini çekmediğini göstermektedir.

Tablo 9. Tez Savunmasında Bulunan Jüri Sayısına Göre Durum

Jüri Sayısı	f	%
3	30	50,8
4	1	1,7
5	19	32,2
7	1	1,7
Belirtilmemiş	8	13,6
TOPLAM	59	100

Tablo 9 incelendiğinde, tez savunmasında bulunan jürilerin 3, 4, 5 ve 7 öğretim üyesinden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca incelenen 8 tezde tez savunma jürisine ait bilgilere yer verilmemiştir. Tezlerde bulunan jüri sayısına bakıldığında, 3 öğretim üyesinin bulunduğu jüri %50,8 ile ilk sıradadır. İkinci sırada %32,2 ile 5 öğretim üyesinden oluşan jüri bulunmaktadır. Bu sırayı %1,7 ile 4 ve 7 öğretim üyesinden oluşan jüri takip etmektedir. Tez savunma jürisinde 7 öğretim üyesinin bulunması çok görülmeyen ve dikkat çekici bir durumdur. Bahse konu olan tez, Balıkesir Üniversitesi'nde 2011 yılında yapılmış bir yüksek lisans tezidir.

Tablo 10. Jüride Bulunan Öğretim Üyelerinin Unvanı

Unvan	f	%
Prof. Dr.	69	35,2
Doç. Dr.	61	31,1
Doktor öğretim üyesi	62	31,6
Diğer	4	2,0
TOPLAM	196	100

Tablo 10 incelendiğinde, jüride bulunan öğretim üyelerinin %35,2'si profesör doktor, %31,6'sı doktora öğretim üyesi, %31,1'i doçent doktor unvanına sahiptir. Bu oranların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Tablo 4 ile beraber değerlendirildiğinde öğretmenlik uygulaması ile ilgili yazılan tezlere, öğretim elemanlarından en çok profesör doktor unvanına sahip olanların danışmanlık yaptığı bulgusuyla örtüşen bir bulgu olmuştur.

Tablo 11. Başlıktaki Kelime Sayısı Açısından Durum

Başlık Kelime Sayısı	f	%
0-10	9	15,3
11-15	34	57,6
16-20	14	23,7
21 ve üzeri	2	3,4
TOPLAM	59	100

Araştırma raporlarının içeriğini yansıtan ilk bölüm şüphesiz ki araştırma başlığı, bir diğer adıyla araştırma adıdır. Başlık olabildiğince kısa yazılmalı ve araştırma içeriğini yansıtmalıdır. Başlıklar elli (50) harften fazla olmamalıdır (Karasar, 2018). Bu harf sayısı yaklaşık 10-12 kelime aralığını ifade etmektedir. Ancak bu uzunluk kesin olarak belirlenmemiştir.

Tablo 11'e göre, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin başlıkları incelendiğinde %57,6' sının 11-15 kelimedenden oluştuğu görülmektedir. Bu aralık genel olarak tez başlığında kullanılması önerilen kelime sayısına uygundur. Tez başlıklarının %23,7'sinin 16-20 kelime aralığında, %15,3'ünün 0-10 kelime aralığında olduğu görülmektedir. Tez başlıklarında 21 ve üzeri kelime kullanan yazarların oranı sadece %3,4'tür. Bu aralıkta yer alan 2 tez de İngilizce yazılmıştır. İngilizcede yer ve zaman edatlarının cümle içinde sık kullanımının doğrudan başlık kelime sayısını arttırdığı yorumu yapılabilir.

Bilindiği üzere her üniversitenin tez yazım kılavuzunda belirlediği ölçütler maalesef (bu konuda birlikteliğe ihtiyaç olduğu düşünülebilir) farklıdır. Bazı üniversitelerin tez yazım kılavuzları incelendiğinde başlık kelime sayılarını; Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi maksimum 15 kelime, Akdeniz Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi 15-20 kelime; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi maksimum 20 kelime olarak belirlemiştir.

Tablo 12. Sayfa Sayısı Açısından Durum

Sayfa Sayısı	f	%
0-100	7	11,9
101-150	15	25,4
151-200	20	33,9
201-250	6	10,2
251-300	5	8,5
301 ve üzeri	6	10,2
TOPLAM	59	100

Tablo 12 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin (%33,9) en çok 151-200 sayfa aralığında bulunduğu görülmektedir. 101- 150 sayfa aralığındaki tezler %25,4 oranıyla ikinci; 0-100 sayfa aralığındaki tezler %11,9 oranıyla üçüncü sıradadır. 0-100 ve 101-150 sayfa sayısı aralığında bulunan tezlerin tümü yüksek lisans tezidir. 201 ve üzeri sayfa sayısına ait çalışmalarda yüksek lisans çalışmaları azalırken doktora çalışmaları artmıştır. Aynı zamanda 301 ve üzeri sayfa sayısına ait çalışmaların tümü doktora tezidir. Bunun sebepleri; genellikle doktora tezlerinin konu kapsamının yüksek lisans tezlerine göre daha geniş tutulması, araştırmacıların doktora düzeyindeki bilgisinin yüksek lisans düzeyine göre daha fazla olması ve daha çok araştırmanın yapılması gösterilebilir. Bu durumlar kullanılan kelime sayısını ve doğrudan araştırmanın sayfa sayısını arttırmıştır. Şüphesiz tez çalışmalarının niteliği sayfa sayısı ile kıyaslanamasa da ülkemizde tez yazımı daha çok literatüre hakim olma gösterisi gibi değerlendirilebileceğinden önemlidir.

Tablo 13. Alt Amaç Sayısı Açısından Durum

Alt Problem-Amaç Sayısı	f	%
0-5	29	49,2
6-10	18	30,5
11-20	10	16,9
21 ve üzeri	2	3,4
TOPLAM	59	100

Tablo 13 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin alt problemlerine bakıldığında %49,2'sinin 0-5 aralığında olduğu görülmektedir. Bunun nedeni araştırmacılarının genellikle yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi kalıplaşmış problem değişkenlerini kullanması olabilir. Tezlerin %30,5'inin 6-10 alt probleme, %16,9'unun 11-20 alt probleme sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Tablo 14 ile birlikte değerlendirildiğinde betimsel yöntem ya da tarama modeli kullanılan çalışmalarda daha çok alt problem kullanılmaktadır denilebilir.

Tablo 14. Kullanılan Yöntem, Teknik ve Model Açısından Durum

Yöntem, Teknik ve Model	f	%
Betimsel	10	16,9
Deneysel	5	8,5
Nicel	2	3,4
Nitel	1	1,7
Nicel ve Nitel	6	10,2
Tarama Modeli	22	37,3
Durum Çalışması	8	13,6
İçerik Analizi	2	3,4
Durum Çalışması-Tarama Modeli	1	1,7
Fenomenoloji	1	1,7
Eylem Araştırması	1	1,7
TOPLAM	59	100

Öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin yöntem başlıkları da incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda ulaşılan bilgiler, tez yazarlarının ortaya koyduğu yöntemlere göre belirlenmiştir. Yani araştırmacıların çalışmaları için ifade ettikleri yöntem neyse sorgulamadan o esas alınmıştır. Tablo 14 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerde tarama modelinin (%37,3) daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bu tercihin fazla olmasında tarama modelinin geniş kapsamda veri toplamaya imkân sağlamasının ve aynı anda kısa sürede daha çok veri toplama yolu olmasından kaynaklanabilir. Tarama modelini takiben tezlerin %16,9'u betimsel, %13,6'sı durum çalışmasıdır. Araştırmacıların bu tabloya baktıklarında görmek isteyecekleri durum, bir bilimsel araştırma yöntemleri kitabında görmek isteyecekleri sınıflama olabilir. Fakat ülkemiz araştırma yöntemleri evriminin daha başlangıcında olduğundan bu konuda birçok çalışmada, çalışmalarımızda yöntemsel açıdan farklı görüşler ya da hatalar olabilir. Bu açıdan tabloya bakıldığında nicel olarak belirtilmese de bu kapsama giren çalışmalar olduğu gibi nitel olarak belirtilmeyip bu kapsamda değerlendirilebilecek çalışmalar da vardır.

Tablo 15. Tematik Konu Dağılımı Açısından Durum

Tematik Konu Dağılımı	f	%
Öğretmen adayı görüşü	57	54,8
Uygulama öğretmeni görüşü	17	16,3
Öğretim elemanı görüşü	14	13,4
Öğretmen görüşü	2	1,9
Öğrenci görüşü	2	1,9
Okul yöneticisi görüşü	2	1,9
Uygulama okul koordinatörü görüşü	3	2,8
Araştırmacı görüşü	2	1,9
Uzman görüşü	1	0,9
Program inceleme	1	0,9

Yazılı doküman incelemesi	2	1,9
Model uygulama	1	0,9
TOPLAM	104	100

Tablo 15 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin tematik konu dağılımları ortaya konulmuştur. Dağılımda yer verilen başlıklar, tezlerde farklı kombinasyonlar şeklinde kullanılmıştır. Bu kombinasyonları oluşturan temalar ayrı ayrı incelendiğinde, tezlerin %54,8'inde öğretmen adaylarının görüşü alındığı görülmektedir. Bu oranın fazla olmasının sebebi, öğretmenlik uygulaması dersinin en önemli ögesini öğretmen adaylarının oluşturması ve en kolay ulaşılabilir grup olmasıdır. Öğretmen adayı görüşünü %16,3 ile uygulama öğretmeni görüşü takip etmektedir. Uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına model olması öğretmenlik uygulaması dersi açısından büyük öneme sahiptir. Bu sebeple uygulama öğretmenlerinin görüş ve önerileri oldukça önemlidir. Üçüncü sırada %13,4 oranıyla öğretim elemanı görüşü yer almaktadır. Öğretmen adaylarının eğitiminden sorumlu öğretim elemanlarının, uygulama dersine ilişkin yapacakları değerlendirmeler ve yönlendirmeler oldukça önemlidir.

Öğretmenlik uygulaması dersi düşünüldüğünde akla ilk olarak; öğretmen adayı, uygulama öğretmeni, öğretim elemanı ve öğrenciler gelmektedir. Ancak tablo incelendiğinde tezler arasında öğrenci görüşüne az başvurduğu (%1,9) görülmektedir. Uygulama yapılan okullardaki öğrencilerin görüşünün alınması öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmelerine ve bu doğrultuda kişisel ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmelerine imkân sağlayacaktır.

Tablo 16. Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüğü Açısından Durum

Örneklem/Çalışma Grubu Büyüklüğü	f	%
0-50	19	32,2
51-100	9	15,3
101-200	14	23,7
201-300	3	5,1
301 ve üzeri	14	23,7
TOPLAM	59	100

Yapılan çalışmaların iç ve dış geçerliğini etkileyen unsurlardan biri de; araştırma konusuna, yöntem ve desenine uygun örnekleminin oluşturulmasıdır. Bu sebeple araştırmacılar çalışmalarında örneklem seçimine büyük önem göstermelidir. Tablo 16 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin %32,2'sinin örneklem sayısı 0-50 aralığındadır. Bu tezlerin büyük çoğunluğunda nitel yöntem ve desenleri kullanılmıştır.

Tablo 17. Sonuç Sayısı Açısından Durum

Sonuç Sayısı	f	%
0-5	7	11,9
6-10	22	37,3
11-20	12	20,3
21-30	14	23,7
31 ve üzeri	4	6,8
TOPLAM	59	100

Tezlerde yapılan çalışmalar doğrultusunda belirlenen bulguların okuyucu tarafından anlaşılması hususunda araştırmada verilen sonuç bölümü oldukça önemlidir. Bu bölümde yer verilen sonuçların

niceliği kadar niteliğinin de önemli olduğu unutulmamalıdır. Tablo 17 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin büyük çoğunluğunun (%37,3) 6-10 arası sonuca sahip olduğu görülmektedir. Diğer sonuçlar incelendiğinde tezlerin; %23,7'si 21-30 aralığında, %20,3'ü 11-20 aralığında, %11,9'u 0-5 aralığında, %6,8'i 31 ve üzeri aralığında yer almaktadır. Tablo 14 ile beraber düşünüldüğünde tezlerde alt problem sayılarından daha fazla sonuç çıktığı görülmektedir. Bu durum da sonuçların sunulma tarzından kaynaklanabilir.

Tablo 18. Öneri Sayısı Açısından Durum

Öneri Sayısı	f	%
0-5	15	25,4
6-10	19	32,2
11-15	15	25,4
16-20	5	8,5
21 ve üzeri	5	8,5
TOPLAM	59	100

Tezlerde verilen öneriler, uygulayıcılara, kurum idarecilerine ve ileride yapılacak çalışmalar için araştırmacılara fikir oluşturması ve bu sayede literatüre katkıda bulunması açısından oldukça önemlidir. Tablo 18 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerde %32,2 oranıyla en çok 6-10 aralığında öneri verildiği görülmektedir. 16 ve üzeri öneri sayısına sahip tezlerin, toplam tezler arasında %17 oranında olduğu görülmektedir. Bu oranın az olması göz önüne alındığında; kullanılan kaynak sayısının artırılması ve literatür taramasının daha kapsamlı yapılması, araştırmacıların konu hakkında önerilerini nicelik ve nitelik açısından geliştirmelerine imkan sağlayacaktır. Tablo 17 ile birlikte değerlendirildiğinde sonuç sayısına göre öneri sayısının azaldığı görülmektedir. Genelde tezlerde çıkan sonuçlara göre öneri yazılması tavsiye edilirken bu sayının düşük olması dikkat çekicidir. Çünkü öneri yazmak zordur, üst düzey düşünme becerilerinin daha çok kullanılmasını gerektirir.

Tablo 19. Kaynakça Sayısı Açısından Durum

Kaynakça Sayısı	f	%
0-50	6	10,2
51-100	25	42,4
101-150	15	25,4
151-200	9	15,3
201 ve üzeri	4	6,8
TOPLAM	59	100

Akademik çalışmalarda yapılan alıntılar etik olarak kaynakça bölümünde gösterilmesi gerekmektedir. Kaynakça bölümünün eksiksiz ve doğru hazırlanması; çalışmada ortaya konulan bilgilerin güvenilirliğini sağlama, ilgili alanda çalışma yapacak araştırmacılara yol gösterici olma ve etik değerlere uygun (eser yazarlarının emeğini koruma gibi) çalışmalar yapılmasına katkı sağlayacaktır. Tablo 19 incelendiğinde, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yazılan tezlerin %42,4'ünde, 51-100 aralığında kaynağa yer verildiği görülmektedir. Bu aralıktaki kaynak sayısına sahip tezlerin tümü yüksek lisans tezidir. İkinci sırada %25,4 oranıyla 101-150 aralığında kaynak kullanan 11 yüksek lisans, 4 doktora tezi bulunmaktadır. Üçüncü sırada %15,3 oranıyla 151-200 aralığında kaynak kullanan 1 yüksek lisans, 8 doktora tezi bulunmaktadır. İncelenen tezlerde yabancı dille yazılan kaynakların kullanılma oranının da düşük olduğu vurgulanmalıdır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Türkiye’ de bilimsel bir araştırma yapmadan söylenebilecek ender tespitlerden birisi ülkede üniversite öğrencilerinin en yüksek notlarla geçtikleri derslerin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri olduğudur. Öğretim elemanları gerek öğretmen adaylarını mesleğe atılma öncesi motive etmek gerekse de mesleğe atanmada kriter olarak ele alınacağı düşünülen bu dersin notlarının öğrencileri mağdur etmemesi için yüksek not verme eğiliminde olabilir.

Öğretmenlik uygulaması bir ders olmaktan öte bir tür mesleki olgunlaşma ve gelişme sürecidir. Eğitim fakültesine adınımlarını ilk attıkları anda başlayan bu süreçte, öğretmen adayları, cumhuriyetin temel değerlerine bağlı, Türk milli eğitim sisteminin ihtiyacı olan niteliklere sahip ve kendi alan yeterlikleri ile ilgili gerekli kazanımlarla donanmış bir öğretmen olmak üzere yürütülen lisans programının bir parçası olurlar. Tüm bu süreç boyunca öğretmen adaylarından beklenen kazanımlar, öncelikli olarak kendi alanının program yeterliklerini kazanma ve geliştirme, alanında uygulanan ders programını analiz ederek anlamlandırabilme, alanıyla ilgili ders kitabı ve diğer öğretim materyallerini amacına uygun olarak kullanabilme, bunların işlevselliğini değerlendirebilme, her türlü yaş ve seviyeye uygun öğretim materyali geliştirebilme, her ortama uygun şekilde öğretme ve öğrenme etkinlikleri düzenleyebilme, yaptığı öğretim etkinlikleri ile ilgili ölçme ve değerlendirme yapabilme, akran, meslektaş ve diğer uzmanlardan mesleki anlamda alacağı dönütler ile mesleki gelişimini bir adım öteye taşımak olarak sıralanabilir. Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayının bu uzun yolculukta elde ettiği tüm bu kazanımları gerçek sınıf ortamında bir uygulama öğretmeni ve üniversitede bir uygulama öğretim elemanı rehberliğinde uygulamaya koyduğu, bir tür usta çırak eğitiminin son aşamasıdır. Öğretmen adayının mesleğe ilk adımlarını attığı bu usta çırak eğitiminde uygulama okulundaki uygulama öğretmen ve üniversitedeki uygulama öğretim elemanın yanı sıra öğretmen adayının birlikte uygulama okullarında öğretmenlik uygulaması yaptığı akranları da çok önemli katkılar sağlar (Caner, 2018).

Şahin ve Özkılıç’a (2005) göre günümüzdeki meslek erbabı yetiştirmede ilgili tarafların işbirliği ve kuram - uygulama arası bütünleşme önemlidir. Öğretmen olacak öğrencilere kazandırılmak istenen beceri ve davranışlar hizmet öncesi programlarına yerleştirilen meslek bilgisi ders ve etkinlikleri ile sağlanır. Bu derslerin sunduğu bilginin öğretmenlik uygulaması etkinlikleri ile birleştirilmesi gerekir. Davran’ın (2020) aktardığına göre Öğretmenlik Uygulaması dersinin içerik bakımından daha yoğun ve süre bakımından daha uzun olması teori uygulama iş birliğinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Yıldırım ve Vural, 2014). Türkiye’nin de yer aldığı OECD ülkelerinin öğretmenlik uygulamasına ait verileri incelendiğinde, Türkiye’nin 30 gün ile sıralamada sondan bir önceki ülke olarak yer almaktadır. Almanya 282 gün ile ilk sıradaki ülke olarak yer alırken, ülkelerin yaklaşık yarısında öğretmenlik uygulamasının 70 gün olduğu belirtilmektedir (OECD, 2014).

Fakülte-Okul işbirliği çok sayıda bileşeni olan bir sistem olduğundan işleyişi ancak süreçte görev alanların tümünün işleyişi bilmesi, görev ve sorumluluk farkındalığı, beklentilere uygun davranışlar sergilemeleri ve sorunların çözümüne ortak bir anlayışla katkı vermeleriyle sağlanabilir (akt. Köroğlu, Başer ve Yavuz, 2000). Hizmet öncesinde öğretmen yetiştirme programının iki bileşeni vardır. İlki fakültede yürütülen ve kuramsal yanı ağır basan derslerden, diğeri ise uygulama ağırlıklı ve uygulama okulunda yürütülen derslerden oluşmaktadır. “Okul Deneyimi I”, “Okul Deneyimi II” ve “Öğretmenlik Uygulaması” derslerini içeren uygulama ağırlıklı dersler, okul uygulama çalışmaları olarak tanımlanmaktadır (Sağ, 2008: 128). Bu açıdan bakıldığında YÖK’ ün 2018 yılında Okul Deneyimi dersini kaldırmasıyla Okul Uygulama Çalışmalarının bir ayağı eksik kalmıştır. 2020-2021 Öğretim Yılı itibariyle

artık “Okul Deneyimi” olmayacağı için Öğretmenlik Uygulaması dersine, dersi yürüten tüm paydaşlara önemli bir ek sorumluluk yüklemiştir. Özçelik’in de (2012) vurguladığı gibi eğitim fakültesi öğrencileri ve öğretim elemanları, ilgili tüm koordinatörler (bölüm, fakülte, uygulama okulu koordinatörleri) ve kurumların bu derslerin başarılı yürütülebilmesi için görev, yetki ve sorumluluklarının bilincinde olmaları ve bunları istekli ve eksiksiz bir biçimde yerine getirmeleri gereklidir. Araştırmadan çıkan sonuçlar paralelinde aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- İncelenen tezlerde uygulama okullarındaki öğrencilerin, okul yöneticilerinin ve uygulama okul koordinatörünün araştırmaya çok fazla dâhil edilmediği fark edilmiştir. Bu sebeple, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yapılan tezlerde daha fazla (ilkokul, ortaokul ve lise) öğrenci, okul yöneticisi ve uygulama okul koordinatörü görüşüne yer verilmelidir.
- Okul ve ailenin iletişim kurması öğrencilerin gelişimi ve eğitimi açısından oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Bu iletişimi sağlayan kişinin öğretmenler olduğu düşünüldüğünde öğretmen adaylarının veliyle iletişim kurma sürecini deneyimlemesi önemlidir. Ancak incelenen tezlerde veli olgusuna yer verilmemiştir. Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında adayların, uygulama öğretmeni ile veli toplantısı gibi ders dışı faaliyetlere katılımı yeni yapılacak araştırmalara konu edilebilir.
- Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında görevlendirilen okullar ve öğretmen adaylarının mensup olduğu üniversiteler arasında, gerekli bilgi akışının gerçekleşme durumuna ilişkin yeni araştırmalar yapılabilir.
- Bu çalışmaya ek olarak, üniversitelerin yayımladıkları Öğretmenlik Uygulaması Yönergeleri araştırmacılar tarafından farklı ülkelerle kıyaslanarak belli kriterlere göre incelenebilir.
- Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı’nın “Öğretmenlik Uygulaması” dersiyle ilgili sıkıntıları çözmek adına uygulamaya koyduğu MEBBİS üzerine yeni araştırmalar yapılabilir.
- Öğretmenlik uygulamasıyla ilgili yapılacak nitel araştırmalarda gözlem, görüşme gibi tekniklerin daha fazla kullanılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C. & Hacıoğlu, F. (1995). *Öğretmenlik Uygulamaları*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Atmış, S. (2013). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Sürecini Değerlendirmelerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Caner, H. N. (2018). *Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün Modeline Göre Değerlendirilmesi: İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Örneği*. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Davran, A. M. (2020). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamasında Ders Planı Hazırlama ve Uygulama Durumları*. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dursun, Ö. Ö. & Kuzu, A. (2008). Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanı Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 159-178.
- Eski, M. (1992). Öğretmen Adaylarının Gözlem ve Uygulama Çalışmalarında Karşılaştıkları Zorluklar Ve Çözüm Önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 345-350.
- Fakülte-Okul İşbirliği. (1998). YÖK Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi. *Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*. Ankara.

- Güngör, İ. C. (2018). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Takip Süreci ve Değerlendirme Yöntemine İlişkin Görüşler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Karasar, N. (2018). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kiraz, E. (2003). Uygulama Öğretmeni Yeterlilik Ölçeği: Ölçü Aracı Geliştirme Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1(4), 12-21.
- Koroğlu, H., Başer, N. & Yavuz, G. (2000). Okullarda Uygulama Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19, 85 – 95.
- MEB (1998). Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge. *Tebliğler Dergisi*. 1998/2493. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2014). Education at a glance 2014: OECD indicators. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Özçelik, N. (2012). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32 (2), 515-536.
- Sağ, R. (2008). Okul Uygulama Çalışmaları Birimi Neden Kurulmalıdır. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8(14), 128-136.
- Smith, K. & Lev-Ari, L. (2005). The Place of Practicum in Pre-Service Teacher Education. *Asian Pacific Journal of Teacher Education*. 33(3), 289-302.
- Şahin, E. & Özkılıç, R. (2005). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Uygulama Dersleri İçin Hazırlanan Uygulama Kılavuzu Hakkındaki Görüşleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(2), 115-133.
- Yıldırım, İ. & Vural, Ö. F. (2014). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Pedagojik Formasyon Sorunu. *Journal of Teacher Education and Educators*. 3(1), 73-90.
- Yılman, M. (1992). *Öğretmenlik Mesleği ve Meseleleri*. İstanbul: Türkiye Milli Kültür Vakfı.
- Yükseköğretim Kurulu, (2018). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

The data of the research carried out were obtained through document analysis and the data were analyzed by content analysis. The theses that are the subject of research have been reached through the "National Thesis Center" on the website of the Council of Higher Education. The obtained theses were subjected to content analysis in terms of various criteria and the findings obtained were interpreted.

Research Method

The data of this study were collected by using qualitative approaches and document analysis was used in the study. Content analysis was performed on the data of the study. A total of 59 studies were examined with the content analysis method. The vast majority of the data were obtained from theses that were written between 1990 and 2019 and that had permission to be published at the National Thesis Center. The data obtained were analyzed in SPSS package program and frequency and percentage techniques were used.

Results

According to the results of the analysis; it is seen that most of the theses on the Teaching Practice course are master's theses, made mostly by female researchers, conducted with thesis advisors who are male lecturers and professor doctors and theses on this subject were made mostly at the universities of Central Anatolia Region and Gazi, METU and Anadolu University rank first among the universities.

Discussion, Conclusion and Suggestions

Some other results are that they are theses mostly with the survey model and the descriptive method in the form of getting teacher candidates' opinions. Also, between 2014 and 2016, there was a concentration in theses in the field of life science, thesis juries were generally composed of 3 members, thesis titles were between 11-15 words, theses were mostly between 151-200 pages, and the number of sub-problems was 0-5.

Faculty-School cooperation is a system with many components. The functioning of the system can only be achieved by all parties involved in the process knowing the operation, being aware of their duties and responsibilities, acting in accordance with mutual expectations, and contributing to the solution of the problems encountered with a common understanding. It is important to monitor all these factors and to take corrective measures by noticing the failures in a timely manner to ensure the efficient functioning of the system. This requires a systematic and continuous assessment study.

In line with the results of the research, the following suggestions can be made:

- In the theses examined, it was noticed that the students in the application schools, the school administrators and the application school coordinator were not included in the research. For this reason, more (primary, secondary and high school) students, school administrators and application school coordinator opinions should be included in the theses about teaching practice.
- It is known that the communication of the school and the family is very important for the development and education of the students. Considering that the person providing this communication is teachers, it is important that teacher candidates experience the process of communicating with students' parents. However, the case of the parents was not included in the theses examined. The participation of teacher candidates in extracurricular activities such as parent meetings with the practice teacher within the scope of teaching practice course can be the subject of new researches.
- New researches can be conducted on the realization of the necessary information flow between the schools assigned within the scope of the teaching practice course and the universities to which the teacher candidates belong.

- In addition to this study, the Teaching Practice Guidelines published by universities can be compared to different countries and examined according to certain criteria by researchers.
- It may be suggested to use more techniques such as observation and interview in qualitative researches on teaching practice.